

Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny a Vajnorský ornament sa dostali do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Tlačová správa

Bratislava, 3.2.2017 – Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny a Vajnorský ornament dnes boli slávnostne zapísané do *Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska*. Podujatie zorganizovalo Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru pri SEUK-u v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR. Zástupcovia predkladateľov úspešných nominácií si z rúk ministra kultúry prevzali certifikáty o zápise.

Súčasťou podujatia bolo, okrem vyhlásenia nových prvkov i slávnostné pripomenutie úspešného zápisu prvej medzinárodnej česko-slovenskej nominácie pod názvom „Bábkarstvo na Slovensku a v Česku“ do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, kde bolo zapísané v decembri 2016 na 11. zasadnutí Medzivládneho výboru pre ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO v Addis Abebe, v Etiópii.

Tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny

Paličkovaná tylová čipka z oblasti Myjavskej pahorkatiny patrí spomedzi mnohých druhov paličkovanej čipky, ktoré sa na území Slovenska rozvíjali a rozvíjajú až do súčasnosti, k unikátom. Jej krehkosť a vzdušnosť sa dosahuje pletením z jemnej bielej priadze na tylovej sieti pomocou množstva paličiek. Centrom prvotného výskytu bola obec Krajné, kde sa tento druh čipky udomácnil od 80. rokov 19. storočia. Tylová čipka si v tejto oblasti zachovala znaky belgickej tylovej čipky, s ktorou je vývojovo spätá.

Obľuba bielej tylovej čipky v okolí Myjavy súvisí s tradíciami miestneho odevného štýlu, v ktorom sa uplatňujú vzdušné, krehké, biele látky. Pozoruhodná je plynulosť transmisie, ktorou sa znalosti, zručnosti i použitie tylovej čipky na odevných a interiérových textíliách prenášajú z generácie na generáciu až do súčasnosti. Skutočnosť, ako sa tento druh čipky stal typickou súčasťou ľudového odevu a liturgického textilu, ako sa s ním, ako s prvkom vlastného kultúrneho dedičstva, identifikujú súčasní obyvatelia myjavského regiónu a ako si ho cenia, sa odráža v širokej škále aktivít. Tie sú podporené obliekaním sa do kroja pri spoločne zdieľaných sviatočných a obradových podujatiach.

Vajnorský ornament

Z bohatstva ornamentálnych štýlov, ktoré sa na území Slovenska rozvinuli v priebehu 19. a prvej polovice 20. storočia, patrí vajnorský ornament k jedným z najvýraznejších. Vo Vajnoroch a dedinách v blízkom okolí Bratislavy poznačil dekór výšiviek, kraslíc, zviditeľnil sa v interiérovej nástennej maľbe. Zásľuhu na jeho rozvoji mali miestne predkresľovačky vzorov – *pisárky*, ktoré boli zároveň autorkami výšiviek a malieb. Vo Vajnoroch bola ich najtvorivejšou predstaviteľkou Katarína Brúderová (1882 – 1964). Tá posunula lokálny ornamentálny štýl založený na princípe rytmického opakovania jemne kreslených hustých rastlinných zostáv do naturálnejších polôh bližších prírode a náboženskej symbolike.

Nit' tradovania dekoratívnej tradície vajnorského ornamentu nebola vo Vajnoroch nikdy prerušená. Podnes ju aktívne udržiavajú a rozvíjajú tvorcovia vo výšivkách, na krasliciach, maľbách na stenách domov, či na úžitkových predmetoch. Svoj obdiv k nej prejavujú obyvatelia Vajnôr v obliekaní sa do kroja pri sviatočných príležitostiach. Do uchovávanía a formovania tradície sa zanietene vkladajú aj miestne inštitúcie – občianske združenia a množstvo ďalších subjektov a ľudí, ktorí sa snažia udržiavať a vzbudzovať záujem o vajnorský ornament najmä u mladej generácie s cieľom zaistiť mu tak perspektívu udržateľného rozvoja aj v budúcnosti.

Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska je súpisom významných prvkov a praktík nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Zápis do reprezentatívneho zoznamu predstavuje ocenenie týchto mimoriadnych prvkov a praktík, ktoré sú uznávané spoločnosťami, komunitami a jednotlivcami a existujú v súlade s univerzálne prijatými princípmi ľudských práv, rovnosti, podpory a vzájomnej úcty medzi kultúrnymi spoločenstvami. Prvky jestvujú v súlade s prostredím a historickým ukotvením spoločenstiev a poskytujú im pocit kontinuity a identity. Zároveň podporujú kultúrnu rozmanitosť a tvorivosť.

Zápis prvkov do národného zoznamu je základnou podmienkou pre uchádzanie sa o zápis do *Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva* (UNESCO).

Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru je odborným pracoviskom SLUK-u, ktorého úlohou je realizovať *Dohovor UNESCO o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva* a vládnu *Koncepciu starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru*. Jeho činnosť sa sústreďuje na dokumentovanie, uchovávanie a spracovanie javov tradičnej ľudovej kultúry, ich inventarizáciu a sprístupňovanie. Je hlavným realizátorom tvorby *Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska* a *Zoznamu najlepších spôsobov ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva na Slovensku*.

Viac o zoznamoch a činnosti Centra pre tradičnú ľudovú kultúru:

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=6083>

Viac o ostatných prvkoch, ktoré sú v zoznamoch zapísané:

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=5>

Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru
SLUK
Balkánska 31
853 08 Bratislava – Rusovce

Centrum pre tradičnú
ľudovú kultúru

Kontakt:

Mgr. Eva Ryšavá
Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru
tel.: 02/204 78 221, 0903 648 253
e-mail: eva.rysava@sluk.sk

Mgr. art. Vladimír Kysel
riaditeľ Centra pre tradičnú ľudovú kultúru
tel.: 02/204 78 228, 0918 817 136
e-mail: vladimir.kysel@sluk.sk

Doc. Mgr. Juraj Hamar, CSc.
generálny riaditeľ Slovenského ľudového umeleckého kolektívu
tel.: 02/204 78 235, 0917 760 143
e-mail: juraj.hamar@sluk.sk

Mgr.art. Lucia Sopková
PR manažérka
tel.: +421 2 204 78 212
mobil: +421 918 810 767
e-mail: lucia.sopkova@sluk.sk